

VÁROSUNK

GYOMAENDRŐD

A keresztény nemzeti gondolat hírnöke

XXX. évfolyam 2. szám

*Társadalmi, kulturális, hagyományőrző online folyóirat *

2023. február

A tartalomból:

4. Megyei diákolimpián a Szentgellértesek

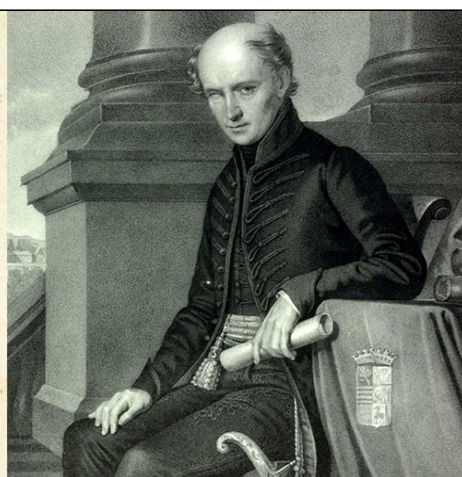
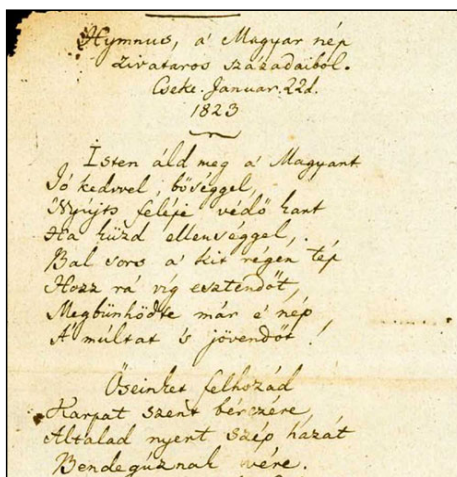

4. Kis Bálint iskola: Kazinczy verseny

6. Endrőd története

200 éves a Himnusz, nemzeti imádságunk

Isten, áldd meg a magyart
Jó kedvvel, bőséggel,
Nyújts feléje védő kart,
Ha küzd ellenséggel;
Bal sors akit régen tép,
Hozz rá vig esztendő't,
Mebünhődte már e nép
A multat s jövődöt!

Őseinket felhozád
Kárpát szent bérce're,
Általad nyert szép hazát
Bendegúznak vére.
S merre zúgnak hajjai
Tiszának, Dunának,
Árpád hős magzatjai
Felvirágozának.

Értünk Kunság mezein
Ért kalászt lengettél,
Tokaj szőlővesszein
Nektárt csepegtettél.
Zászlónk gyakran plántálád
Vad török sáncára,
S nyögte Mátyás bús hadát
Bécsnek büszke vára.

Hajh, de bűneink miatt
Gyúlt harag kebledben,
S elsújtád villámidat
Dörgő fellegedben,
Most rablól mongol nyílát
Zúgattad felettünk,
Majd töröktől rabigát
Vállainkra vettünk.

Hányszor zengett ajkain
Ozman vad népének
Vert hadunk csonthalmain
Győzedelmi ének!
Hányszor támadt tenfiad
Szép hazám kebledre,
S lettél magzatod miatt
Magzatod hamvvedre!

Bújt az üldözött s felé
Kard nyúl barlangjában,
Szerte nézett s nem lelé
Honját a hazában,
Bércre hág és völgybe száll,
Bú s kétség mellette,
Vérözön lábainál,
S lángtenger felette.

Vár állott, most kőhalom,
Kedv s öröm röpkedtek,
Halálhörgés, siralom
Zajlik már helyettek.
S ah, szabadság nem virúl
A holtak véreből,
Kínzó rabság könnye hull
Árvánk hó szeméből!

Szánd meg Isten a magyart
Kit vészek hányának,
Nyújts feléje védő kart
Tengerén kínjának.
Bal sors akit régen tép,
Hozz rá vig esztendő't,
Mebünhődte már e nép
A multat s jövődöt!

Cseke, 1823. január 22.

Önkormányzati

h í r e k

A Kormány ajánlásának figyelembevételével a rendes, dolgozói szabadság egy részének kiadására igazgatási szünetet rendelt el a Képviselő-testület. Az igazgatási szünet miatt, így egy héttel később került sor a bizottsági ülések megtartására, majd a testületi ülés is csúszott közel egy hetet.

A 2023. év első Képviselő-testületi ülésére így, január 31-én, a hónap utolsó napján került sor 14 napirendi ponttal és a zárt ülésre előkészített döntés meghozatalával.

A Képviselő-testület több alkalommal is tárgyalta a 2023. évi költségvetésének várható keretszámait, melyben a mindenkori iránymutató az Országgyűlés javaslata, melyet 2022. július 19-én fogadtak el. Az államháztartásról szóló törvény kimondja, hogy a város jegyzője által előkészített költségvetési rendelet-tervezetet a polgármester február 15-ig nyújtja be a Képviselő-testület felé. Az előző évek gyakorlatának megfelelően a 2023. évi költségvetés előkészítése is a költségvetési koncepció összeállításával indult. A Képviselő-testület meghatározta és elfogadta azokat a célokat és feladatokat, amelyeket a 2023. évben meg kíván valósítani. A költségvetés tárgyalása minden évben kétfordulós szokott lenni, melyet megelőző egy, az önkormányzati intézmények vezetőivel történt tárgyalás, amelyről jegyzőkönyv is készül.

A költségvetési koncepció 2022. decemberi tárgyalását követően központi döntések is születtek, amelyek beépítésre kerültek a költségvetés tárgyalásának első fordulójára.

A bölcsődék üzemeltetési támogatása növekedett 2.936.000 Ft-tal,

A szakosított ellátásra kapott összeg 63.698.000 Ft-tal alacsonyabb, mint a koncepcióban tervezett

A szociális és gyermekjóléti feladatainak ellátására kapott összeg is 24.468.000 Ft-tal alacsonyabb a tervezettnél

2023. január 2-án Gulyás Gergely ismertette a 10.000 lakos feletti önkormányzatokat megillető, energia áremelés miatti többlettámogatás összegét, amely Gyomaendrőd esetében **194.884.155 Ft**. a kulturális feladatok bérjellegű támogatása 10.981.024 Ft összegben lett közölve

Az óvodapedagógusokat megillető ágazati szakmai pótlék mértéke 20%-ról 30%-ra lett megemelve.

A költségvetési koncepció összeállításakor még nem volt ismert a 2023. évi minimálbér és garantált bérminimum összege. A koncepcióban 15%-os emelkedéssel számoltunk, de a jelen rendeletben már ismertté vált a minimálbér 232.000 Ft-os összege, illetve a garantált bérminimum 296.400 Ft-tal.

Az önkormányzatokról szóló 2011-es törvény kimondja, hogy a költségvetésben hiánnyal számolni nem lehet, ezért az egyensúly fenntartása érdekében felül kellett vizsgálni úgy a bevételi, mint a kiadási oldalt. Rangsorolva lettek a feladatok is, így a költségsökkentő intézkedéseket figyelembe véve **7.258.000 Ft** működési hiány maradt, melynek finanszírozása a 2022. évi maradványból került beépítésre, ezzel biztosítva a költségvetési egyensúlyt.

Tervezett költségvetés 2023. évről
adatok ezer forintban

Megnevezés	2022. év	2023. év
Tárgyévi bevétel	3.961.156	4.383.199
Tárgyévi kiadás	3.961.156	4.383.199
Összes hiány	0	0

Gyomaendrőd Város Képviselő-testülete megismerte és megvitatta a költségvetés tervezetét és javasolta annak második fordulós tárgyalását.

Elfogadásra került a Gyomaendrőd Közös Önkormányzati Hivatal 2023. évi igazgatási szünete is, mivel az elmúlt évek tapasztalata azt mutatta, hogy a hivatalban dolgozók leterheltsége miatt az éves rendes szabadságok kiadása nagy nehézségekbe ütközik. Az igazgatási szünet tervezett elrendelése megkönnyíti a szabadságok biztosítását, másfelől az önkormányzati hivatal működésével kapcsolatos kiadások is csökkenthetőek.

csalatos kiadások is csökkenthetőek.

2023. július 17. - augusztus 4. (összesen 15 munkanap)

2023. december 27-29. (összesen 3 munkanap)

A nyári igazgatási szünet alatt az integrált ügyfélszolgálaton július 17. - július 21. napjáig és július 31. - augusztus 4. napjáig, valamint a téli igazgatási szünet ideje alatt ügyfélfogadás nem lesz, de halaszthatatlan ügyekben - elsősorban az anyakönyvi ügyintézésnél ügyelet tartására kerül sor. Az integrált ügyfélszolgálat 2023. évi utolsó ügyfélfogadási napja 2023. december 22.

A Képviselő-testület támogató határozatával hozzájárult az igazgatási szünet elrendeléséhez.

A Nonprofit Kft-k fenntartásában működő bölcsődék vezetői kérelemmel fordultak az önkormányzathoz, amelyben a bölcsődés korú gyermekek után járó önkormányzati támogatás emelését kérik (gyermekenként 10.000 Ft/hónap).

Jelenlegi támogatás

Intézmény	férőhely	önkormányzati támogatás hó/gyermek	2022. évi támogatás összesen
Gyermekliget Nonprofit Kft	24 fő	6.565. Ft	1.890.720 Ft
Tulipános Óvodai Oktató Nonprofit Kft	7 fő	6.565. Ft	374.205 Ft
Szívárvány Gyermekkert Nonprofit Kft	24 fő	6.565. Ft (+1.050. Ft a bérleti díj kompenzálása miatt)	2.193.120.Ft
Összesen			4. 458.045 Ft

A törvény kimondja, hogy a gyermekek után járó támogatás akkor vehető igénybe, ha legalább 10 gondozási napot igénybe vesznek havonta.

A bölcsődék és óvodák támogatása nem egységes elv alapján történik. A Kft-k fenntartásában működő óvodák kiegészítő támogatása megegyezik a Kistérségi Társulás Óvodáinak önkormányzati támogatásával, míg a bölcsődék esetében az önkormányzati támogatás mértéke nem azonos elvek mentén történik. Ennek oka, hogy a szerződések megkötésekor önkormányzat által fenntartott bölcsőde nem létezett, az jóval később kezdte meg működését, aminek az állam által biztosított költsége nem igényel önkormányzati támogatást.

A 2023. évi önkormányzati törvény 15%-os fogyasztói ár növekedéssel számol, melynek értelmében a kiegészítő támogatás emelése 985 Ft/hó/gyermek lehet, így a támogatás összege **7550 Ft/hó/gyermekre** módosul.

A Kállai Ferenc Integrált Kulturális Intézmény és Művelődési Ház Intézményvezetői feladatainak ellátásával Dr. Szonda Istvánt bízta meg a Képviselő-testület 2023. január 1. napjától. 2023. január 1 napjától az intézmény átszervezése megtörtént, a folyamatos működés érdekében a Képviselő-testület az EMMI rendeletének megfelelően 120 napra bízta meg Dr. Szonda Istvánt a vezetői feladatok ellátásával.

Az intézményvezetői munkakör ellátására a pályázatot a megbízási jogkör gyakorlója írja ki, a pályázatokról a döntés, a szakbizottság véleményének figyelembevételével a Képviselő-testület hatásköre.

A Képviselő-testület elfogadta és jóváhagyta a Kállai Ferenc Integrált Kulturális Intézmény és Művelődési Ház intézményvezetői pályázatának kiírását.

A vezetői megbízás időtartama: **2023. április 1. - 2028. március 31.**

Munkavégzés helye: **5500 Gyomaendrőd, Kossuth Lajos út 9.**

A pályázat benyújtásának határideje: **2023. március 3.**

Az elbírálás határideje: **2023. március 30.**

A pályázati kiírás további közzétételének helye: www.gyomaendrod.hu, valamint, <https://www.gyomaimuvhaz.hu/>

Lehoczkiné Timár Irén
Alpolgármester

A Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium hírei

Bendegúz – nyelvész

Országos Anyanyelvi Tanulmányi Verseny iskolai fordulóján vettek részt az anyanyelvet, nyelvi játékokat kedvelő diákjaink **2023. január 20-án**. Elért eredményeikről később adunk hírt.

A Himnusz születésnapja

2023. január 20-án, pénteken Nemzeti imádságunk, a Himnusz születésének 200. évfordulója tiszteletére a nyírcsádi Szent Piroska Görögkatolikus Általános Iskola közös versmondásra hívta az általános iskolák tanulóit, tanárait. Felhívásuk lényege, hogy a

kapcsolódó iskolák valamennyi tanulója egyszerre, egy időben szavalja nemzeti imádságunkat, együtt idézhesse Kölcsey Ferenc gondolatait. Céljuk, hogy minden gyermek érezze a közösen mondott

nemzeti imádság erejét. „Ha egy vers, egy imádság erejéig a gyermekek megérik az összetartozás nagyszerűségét, bizhatunk abban, hogy építő közösségre találnak az életben is.”

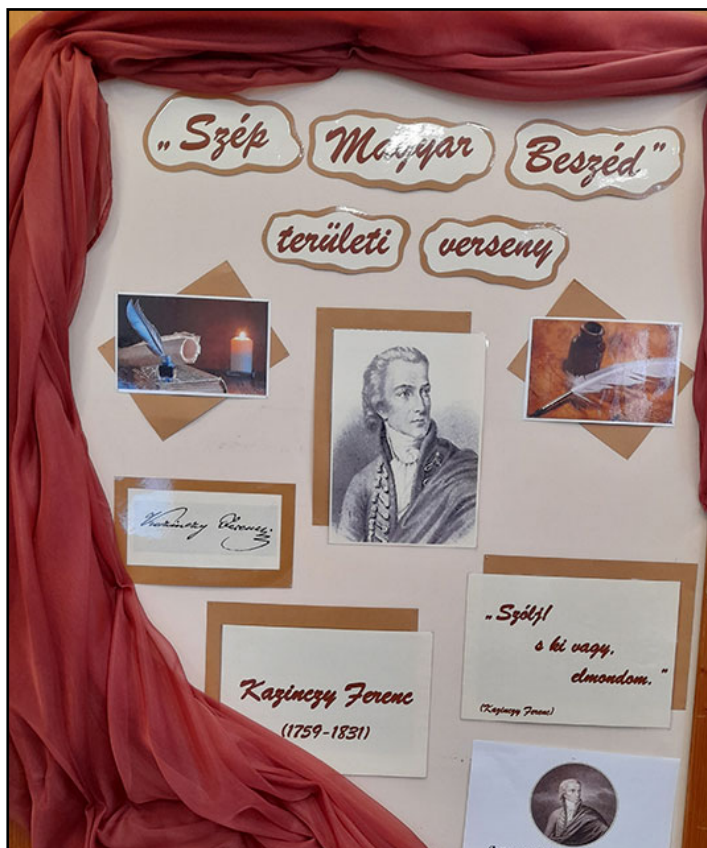
Mi, szentgellértesek felvételt készítettünk, ahogyan egy-egy osztály a Himnusz egy-egy versszakát közösen szavalja. A nyolc versszak nyolc osztály előadásában hangzott el, melyből egy videó készült. Ezzel emlékeztünk a kétszáz éve született Himnusra.

Szép Magyar Beszéd Verseny

2023. január 24-én délután rendezte meg a területi Kazinczy, Szép Magyar Beszéd Versenyt a Kis Bálint Általános Iskola humán munkaközössége. A felsősöknek meghirdetett szépolvasó versenyen két korcsoportban indulhattak diákok. A három általános iskolából 5-6. osztályosok tizenegy fővel mérették meg magukat, míg a 7-8.-osok heten indultak a versenyen. A szabadon választott

műrészletek felolvasása után a kötelező szövegek következtek. A kisebbek közül **Putnoki Boglárka** a második lett, míg a nagyobbak közül **Kabai Léna Rebeka** szintén második helyet szerezte meg.

Varga Vivien, Varga Zoltán, Izsó Natália szintén dicséretesen szerepeltek. Felkészítő tanáraik: Tímár Erzsébet és Polányi Éva

Megyei diákolimpia

2023. január 26-án, csütörtökön Békéscsabán rendezték meg a megyei diákolimpia döntőjét torna sportágban. A Békés Megyei Diáksport Egyesület szervezte az eseményt, az általános iskolák felsősei, illetve a középiskolások mutatták be gyakorlataikat. Csapatbajnokságban - III-IV. korcsoport eredménye: 2. hely Szent Gellért Katolikus Általános Iskola Gyomaendrőd. A csapat tagjai: Bujdosó Gréta, Hoffman Hanna, Simonyi Nóra, Tóth Kamilla. Egyéni összetett versenyben Tóth Kamilla 4., míg Hoffman Hanna a 6. helyet szerezte meg. Gratulálunk nekik és felkészítőjüknek, Gergely Orsinak!

HÍREK, ESEMÉNYEK A KIS BÁLINT ÁLTALÁNOS ISKOLÁBÓL

Szép Magyar Beszéd Verseny

2023. január 24-én Gyomaendrődi Kis Bálint Általános Iskola Humán Munkaközössége rendezte meg a Kazinczyról elnevezett szépen beszélő, szépen olvasó verseny területi fordulóját. A versenyen a város általános iskolás tanulói vettek részt. A szabadon választott szöveg elmondása után a kötelező szöveget olvasták fel a versenyzők.

A zsűri döntése alapján a következő eredmények születtek:

5-6. osztály:

1. helyezett: Sztóján Ákos, Gyomaendrődi Kis Bálint Általános Iskola

2. helyezett: Putnoki Boglárka, Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium,

3. helyezett: Balogh Péter, Rózsahelyi Kálmán Kistérségi Általános Iskola,

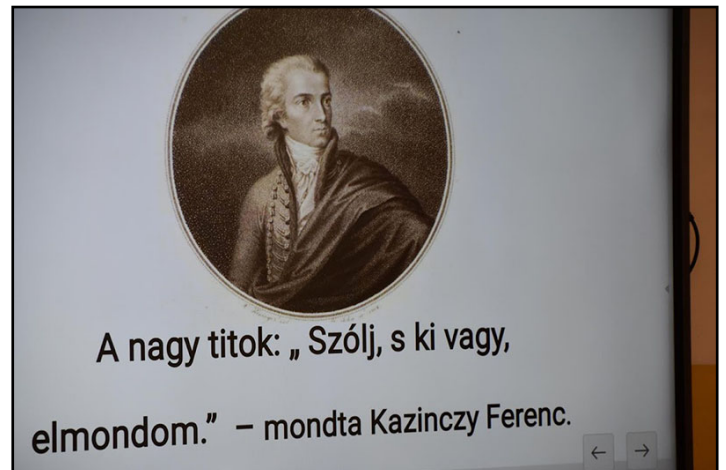
A 7-8. korosztályból:

1. helyezett: Botos Lujza, Rózsahelyi Kálmán Kistérségi Általános Iskola

2. helyezett: Kabai Rebeka Léna, Szent Gellért Katolikus Általános Iskola és Gimnázium,

3. helyezett: Puska Hanna, Gyomaendrődi Kis Bálint Általános Iskola

Az országos versenyre az első helyezett: Botos Lujza jutott tovább, felkészítője: Kázmér- Bálint Zsuzsa tanárnő. Gratulálunk a

versenyzőknek, felkészítő tanároknak.

Öröm a zene

Intézményünk immár negyedik bázisintézményi programjára

került sor január 19-én. A szép számmal érdeklődő pedagógusok egy rendkívül színvonalas bemutatóórán vehettek részt. A 4.b-ek Tóthné Kele Ágnes tanárnő irányításával megmutatták, hogy a tanórán is öröm a zene. Az énekórán alkalmazott élménypedagógiai elemek nemcsak a játékos hangulatról gondoskodtak, de komplex képességfejlesztő feladatgyűjteményként is szolgált az óralátogató tanárkollégák számára. Köszönjük a nagyszerű élményt Ágika nének és a 4. b osztálynak.

Kul-túra

A magyar nemzet himnusza az idei évben ünnepli a 200. születésnapját. Kölcsey Ferenc 1823. január 22-én tisztázta le a Himnuszt szövegét, vagyis ezen a napon készült el nemzeti énekünk végleges változata. A Magyar Országgyűlés határozata értelmében 1989 óta január 22-e a **magyar kultúra napja**. Ezen a napon országsszerte megemlékezéseket, kulturális rendezvényeket tartanak, hogy mel-

tóképpen tisztelegjünk nemzeti jelképünk előtt.

Iskolánk minden évben valamilyen módon megemlékezik eme jeles napról. Az idén előzetes feladatként az osztályok faliújságukon jelenítették meg a Himnusz születésnapját, illetve PPT segítségével mélyítették el a témában való jártasságukat. 2023. 01. 19-én a felső tagozatos diákok egy „Kul-túra” nevű játékos vetélkedőn vehettek részt. A délután kezdetén csapatokat alkottak, majd egy 6 állomásos akadályversenyben kellett számot adni tájékozottságukról. A nebulók közösen kitöltöttek egy, a jeles naphoz kapcsolódó kvízt; régen használt, nyelvünkéből már-már kikopott szavakat tanulhattak; apró képkockákon láthatták településünk nevezetes helyeit; filmcímet kerestek egy betűhálóban, majd filmrészlethez kellett azokat kapcsolni; mesefigurák helyeit kutatták; végül online puzzle-kirakóval „írták újra” a Himnuszt. A felszabadult hangulatú délutánon mindenki jól érezte magát, sikeresen teljesítette a túrát, s átvette méltó jutalmát: a könyvjelzőt és a csokit.

A magyar kultúra napja az alsó tagozaton

2023. január 20-án rendeztük meg iskolai keretek között A magyar kultúra napját. A jeles eseményre intézményünk szorgalmas diákjai műsorral készültek. Nemzeti Himnuszuk megírásának 200. évfordulója alkalmából közösen meghallgattuk Sinkovits Imre előadásában, Kölcsey Ferenc Himnusz című versét. Ezt követően mindegyik évfolyam előadott egy magyar költő által írt verset, majd a Kis kece lányom című dalt szólaltatta meg Tóth Írisz oboán, ezek után az alsósok közös éneke következett. A műsort pedagógus karunk éneklése zárta, melyet Tóth Felicián kísért csellóval. Nagyon büszkék vagyunk iskolánk kisdíákjaira, hogy a színvonalas műsor által izelítőt kaphattunk a magyar kultúra gyöngyszemeiből.

Endrőd története.

Régi írások alapján összeállították az endrődi tanítók. (1.)

Kedves Olvasók!

Gyerekkoromban került hozzám nagyapám, Kovács Miklós tanyai könyvtárából egy megsárgult füzet, melynek a címe ez volt: Endrőd története. Már akkor megtetszett az írás. Gondolom, nem sokan ismerik ezt az 1930-ban megjelent kiadványt. 2008. januárjától folytatásokban már közöltem ezt az értékes kis könyvecskét. Mivel 2021-ben megünnepeltük Endrőd újratelepülésének 290. évfordulóját, úgy gondolom, aktuális e kiadvány újraolvasása. Fontos, és számunkra kedves könyvet szívesen újraolvassuk. Akár többször is. Ezt a harmincnégy oldalas kiadványt közlöm folytatásokban, az eredeti helyesírás szerint.

Iványi László

Az idei jubiláris (200) esztendő aktuálissá teszi azt, hogy falunk eredetével, évszázados történelmével, gazdasági és kulturális fejlődésével megismerkedjünk. — Mindennemű történelmi kútforrás nem áll rendelkezésünkre, de az egykorú családi okmányok, a plebáni levéltár és „histotia domus” oly feltétlenül megbízható adatokat tárnak elénk, hogy a teljes igazság és történelmi valóságszínűség jegyében foghatunk hozzá a község multjának tárgyilagos ismertetéséhez.

Régi vármegyei iratok, valamint néhai Karácsonyi János, a magyar történetírás büszkesége igazolják, hogy Endrőd — Zsigmond király idejében, tehát a XV. század elején jelentékeny község volt. 1425-ben például 33 nemescsalád lakott Endrődön, akik közül többen Békésvármegye alispánjai, szolgabírái és országgyűlési képviselői voltak.

Természetesen a lakosság ekkor, de később is katolikus volt, mert 1552-ben a trienti zsinatra utazó követ költségeihez 3 (három) forinttal járult a község. A XVI. század vége felé nagy csapás zúdult a falura. A gyulai várban székelő töröksereg ugyanis reátört, lakosainak egy részét felkoncolta és rabságba vitte, a többi idegenbe bujdosott el. 1598-ban — a vármegyei forrásmunkák szerint — a község területe lakatlan volt.

1630 táján több szökött jobbágy-család telepedett le az endrődi Hármaskörös partjain, akik fejlődő kisközséget alapítottak a régi romokon. Az új lakosok

a helvét-valláshoz tartoztak, mert a régi megrongált templom helyreállítási költségeire alamizsnáért folyamodtak a többi református községekhez.

Az új település sem volt állandó, mert 1685-ben a Gyuláért vívott harcokban — a hadviselőfelek egyformán pusztították és lakatlanná tették a virágzásnak induló községet. A XVIII. század első éveiben a régi lakosai közül többen visszazállingóztak, hogy feltámasszák poraiból az immár kétszer elpusztított községet, de munkájuk hiábavaló volt, amennyiben a Rákóczi féle szabadságharc idején — az osztrákok támogatására felvonuló ráccsapatok — vad kegyetlenséggel sivataggá tették Békésvármegye ezen részét, természetesen a visszajött lakosok néhány házikóját is.

A mai községet alapító ősök a berényi határhoz tartozó „Nemes-Kerekiből” jöttek Endrőd régi helyére. „Kerekiben ugyanis a Körözs folytonos áradásával sok bajuk volt, azért folyamodának Haruckern János Györgyhöz, a vármegye új földesurához, hogy engedélyt nyerjenek a régi Endrőd megszállására.” (Haruckern János György, előbb hadi-élelmezési igazgató, miután az 1722/3-iki országgyűlés őt honfiusította. 1723 május 3-án kelt adománylevellel magyar nemesi jogon kapta a gyulai uradalmat. s ebben Békés várost, Berény, Gyur és Endréd pusztákat. Az 1734-ben kelt második adománylevelben Endrőd már mint község szerepel.) Az ő engedélyével

költözött be 1730-ban Endrődre a kerekői katolikus raj lelkipásztorukkal: Pocsuk Imrével és tanítójukkal: Zámbock István-nal, aki egyúttal az új falu jegyzője is volt.

Az új települők a régi kanyargó Körözs partján talált omladozó öreg templom környékét szállták meg. A Szent Imre-herceg tiszteleére szentelt régi templom a mai templomzug mellett, a hid déli sarkában, tehát az ázott Körözs hullámterében mintegy 8—9 öl hosszú épület volt. Még 1730-ban a templom mellé építettek paticsból egy-két szobás paplakot.

A lakosok részint magyar, részint tót-ajkuak voltak.

A gyulai jószágkormányzó ebben az időben csatolta Endrődhöz a tölgyi-pusztát és Nyárszeg nagy részét. Sima, Kiskondoros, Csejt beolvasztása valamivel később történt.

A régi templom renovációját nem kezdhették meg mindjárt az ős-telepek, mert mint írják, „nagon szegények voltak és sem kiségitő Pátrónust nem találtak, sem a papjuk nem indította meg a gyűjtést”. Akkor indult virágzásnak az új község, amikor Pocsuk lelkészt Sztankovics János új plebános váltotta fel. Ez 1732-ben történt, amikor is 89 házaspár, összesen 244 lélek alkotta az endrődi hitközséget.

A XVIII. század harmincas éveiben, tehát a falu megszállásának első évtizedében a mai törzsökös családok elődeiből alig hiányzott egy-kellő. Sztankovics plebános 1733-ban ugyanis megkezdte az anyakönyvek vezetését, amelyek hiteles és pontos adatokat szolgáltatnak. A kereszteltek anyakönyvében az első beirt Szalkai Pál, a házastulak anyakönyvében Balog István — Juhász Máriával, a halottak anyakönyvében Mészáros Márton. Az első három év bejegyzései között előfordulnak a következő nevek: Balog, Bacsa, Bónus, Balázs, Balina, Bálint, Bíró, Bindis, Baksa, Borbás, Buza, Benkó, Benedek. Barna, Babó, Bohácsik, Budai, Bottó, Czmarkó, Csányi, Cserenyecz, Cserni, Csordás, Dudás, Dávid, Deák, Draho, Dányi, Filep, Fekécs, Fagyas Farkas, Füleki, Fazekas, Gombos, Gyepes, Gácsi, Gericz, Gulyás, Gál, Gyuricza, Gyulai, Goda, Hornok, Horvát, Hegedüs, Hanyecz, Iványi, Juhász, Kovács, Király, Katona, Kulik, Mastala, Mészáros, Medvegy, Molnár, Markus, Mokány, Nagy, Nándori, Novák, Német, Pleva, Pohorelec, Pupcsó, Rác,

Szalkai, Szujó, Szakálos, Sztancsik, Salamon, Smir, Sipos, Szabó, Sztanyik, Timár, Talán, Tót, Tamási, Turcsányi, Tyelár, Urrin, Urbán, Varga, Valovecz, Valastyán, Vaszkó, Vrana, Vass stb.

A Strenda név 1747-ben, az Óvári 1758-ban, Hunva 1756-ban, Jarnbrik 1750-ben, Gellai 1759-ben, a Kálmán 1763-ban fordul elő először. Örvendetes tényként állapíthatjuk meg, hogy az első évtizedekben igen élénk volt az érintkezés és összeházasodás, a magyar és tót ajku családok között. A népesség szaporodása feltűnően kedvező volt. A kereszteltek száma 1733-ban 28 volt, a lakosság 11 százaléka. Ha a mai 3 százalékos szaporodás az akkori arányban történne, akkor évenként Endrődön nem 400, hanem 1600 gyermeknek kellene a világra jönnie. – A születési szám 20 év alatt 65 százalékra, a lakosok száma pedig 250-ről 1200-ra emelkedett fel.

Sztankovics plébános nagy buzgalommal fogott hozzá a templom megújításához és az iskolai tanítás rendszeresítéséhez. A tanítók gyorsan változtak. 1733-ban Kovács András, 1736-ban Nida Péter, 1741-ben Kelemen Péter oktatták az endrődi iskolaköteleseket.

Az első jegyző: Zámboki István halála után a kántortanítói és jegyzői hivatalt külön választották. Zámbok utóda Nidda János volt, aki 60 éves korában 1743-ban halt meg. Az új jegyző: Sternecky János nem sokáig igazgatta a községet, mert 1746 július 18-án a Körösbe fult. Utódaul Tezarovics Mihályt választották, akit 1754-ben Vámosy György követett.

A forrásmunkák szerint az első bíró 1731-ben Molnár György volt, akinek utódaul 1732-ben Hornok Andást választották.

1736-ban Fábry Jakab nagyváradi püspöki helynök engedélyt adott az endrődieknek, hogy Mastala János templom-gondnok és valószínűleg egyházi által más hitközségekben is alamizsnát gyűjthessenek a templom javítási költségeire. – Az első évtized utolsó éveiben nagy pestis pusztított az országban, mely nem kimélte Békésmegyét, így Endrődöt sem. A lakosság a közelgő járvány s a pusztító „marhadög és jégverés” ellen fogadalmat tett, hogy Gyümölcsoltótól Karácsonyig a szombaton délutánt megülik. A püspökség úgy hagyta jóvá a fogadalmat, hogy az csak azokat kötelezi, akik tették. A lakosság ennek ellenére több mint 150 éven át megtartotta az ősök

buzgóságát hirdető, szép fogadalmat. Ugy látszik, a jó Isten szívesen fogadta az endrődi nép privát fogadalmát, mert míg 1739-ben dúló pestis-járvány Gyulán a lakosság felét, magát a plébánost is elragadta, ugyanakkor Endrődön csak 33-an haltak el a rettenetes-betegségben.

A fiatal endrődi hitközséget gyors egymásutánban először 1742-ben, majd 1746-ban meglátogatta gróf Csáky Miklós püspök és először 135 férfi, 122 nőnek, másodsor 76 férfi és 85 nőnek szolgáltatva ki a bérálás szentségét. Második alkalommal áldotta meg a 6 mázsás Szent Imre harangot, amelyet Mokány Ferenc birtokos hagyatékából vásároltak.

A bírói tisztséget 1744-ben Bacsa János, 1745-ben Szerző Pál, 1746-ban Hornok Ferenc, 1747-ben ismét Bacsa János, 1748-ban Szabó András, 1749-ben Kapus György viselték. Az 1748-iki himlőjárvány többeket elragadott a hivek soraiból, így a gyűjtő Mastala János egyházi is, ki nek utóda Hlatki Ferenc volt.

1753-ban február 8-án 46 éves korában halt el a község és egyház nagy restaurátora: Sztankovics János plébános. Temetésén Békésvármegye összes élő papjai jelen voltak. A régi templom alá temették el. Méltó és igazságos dolog, hogy a mai és későbbi nemzedék a hála és kegyelet érzését táplálja e kiváló lelkipásztor emléke iránt, akinek renkívüli szorgalma, előrelátó bölcsessége az új település megerősödését és állandósulását eredményezte.

Utóda a felvidéki tót anyanyelvű Labcsánszky György lett.

E magyarul szorgalmasan tanuló új plébánost a hivek, különösen a tót ajkuak nagy örömmel fogadták. A következő évben: 1754 augusztus 24-én nagy esemény történt Endrődön. Gróf Forgács Pál püspök megbízásából „canonica visitációt” tartott községünkben Alapi János kanonok, középszolnoki főesperes. Ez a közigazgatási hatóságokkal együttesen tartott egyházi vizsgálat kiterjedt a hitközség egész ügykörére s hiteles felvilágosítást nyújt az akkori állapotokról.

Kivonatolva ismertetjük alábbiakban a felvett jegyzőkönyvet: A kegyuraság 1751-ben – még Sztankovics plébánossága alatt szilárd anyagból kezdte felépíteni az új (nem a mostani!) templomot. Az építkezés befejezése csak 1753-ban ment végbe részint a templom jövedelméből, részint a hivek adományából. A kegyuraság a Köröstől távolabb akarta építtetni az új templomot, de a lakosság erősen ragaszkodott ahhoz, hogy a régi helyen,

a folyótól alig 8 lépésnyire épüljön. Természetesen ennek az lett a következménye, hogy áradások alkalmával állandó rongálásnak volt kitéve az épület. A Szent Imre herceg tiszteletére szentelt templom hajója mennyezetes, a szentélye bolthajtásos, a tetőzete zsindelezett volt. A szilárd oszlopokon és bolthajtáson nyugvó kóruson már orgona is diszeskedett. A templom belseje nagyon szegényes volt. A festett fából készült egy oltáron kívül néhány pad, ócska baldachin (mennyezet), hat lobogó két Mária szobor, s a szentély falán egy fakeretes Mária-kép alkotta a felszerelést. Még öröklámpa sem volt. A szentségtartó és áldoztató kehely aranyozott rézből készült. A templom jövedelme – perselyezésből és harangozásból igen csekély, évenként alig 20 rénusforint volt. – Ugyanakkor rendezték a plébános jövedelmét is, amely legnagyobbbrészt természetbeni szolgáltatásokban nyilvánult úgy az uraság, mint a hivek részéről.

Plébános kérésére az uraság elrendelte, hogy a templom közelében levő tűzveszélyes rozszant házak és dűledező iskola eltávolításának. Terve vették az új iskola építéssel egyidejűleg a két szobából álló paticsból készült, rogyófélben levő paplak újjáépítését is.

Ugyanebben az évben nagy személyzeti változások is történtek a falu vezetőségében. Új kántor és tanítóvá választották egy személyben Veréb Mihályt, aki még 1753-ban jött Endrődre. A már említett új jegyző: Vámosy Györgyön kívül új bírája is lett a községnek Mikó Gergely személyében. – A paplak és iskola építése 1755-ben, az új jegyzői lakás 1758-ban történt. Részint a plebániái, részint a községközi iratok élénken élénk tárják az akkor élő ősök vallásos érzületét, hitükhöz való mély ragaszkodását és áldozatokban megnyilvánuló templom szeretetét. (Ennek bizonyosságául kivonatolom Hegedüs Albert és öreg Timár Mátyás 1758-ban keltezett végrendeletét: Hegedüsé: 1. Tiszt. Plebánusunknak ety harmat fő őszöt szentmise szolgálatokra lelkemért. 2. Váradai és Radnai Tiszt. Pátereknek két-két rénusforintokat szentmise szolgálatokra. 3. Aradi Tiszt. Pátereknek Egy-Egy-forintot ugyan sz. misékre 4. Boldogságos Szűz képünkre két forintot. 5. Endrődi templomunkra két forintot.

6. János és Mihály útseimnek hagyom két szilai őszömnek a fiait mikor elrugják őket anyái.”

(folytatjuk)

Katolikus oldal

Hamvazószerda: a Nagyböjt kezdete

A nagyszüleim falujában, az Arad megyei Tornyan nagyböjt során énekelnek egy régi éneket, melynek refrénje máig fülemben cseng: „Hallgass meg minket, Úr Isten, - Mi buzgó könyörgésünkben, - E szentséges szent időkben: - Negyven napi böjtölésben!”

A Katolikus Egyház a február 22-i hamvazószerdával ezt a negyven napi böjti időt kezdi meg. A készüllet szent idejét, melyben megtisztulni, felkészülni akarunk kereszténységünk legnagyobb ünnepe, a Húsvétra. Miért éppen negyven nap? A válasz egyszerű. Azért, mert a Bibliában azt olvassuk: mielőtt Jézus megkezdene nyilvános működését, elmegy a pusztába, és negyven napig böjtöl. S mi, katolikus keresztények úgy érezzük, hogy Jézus példát akar szolgáltatni nekünk, hogy mi is felvállalva a böjti önmegtagadást, lemondásokat, így készüljünk arra, hogy az ő dicsőséges feltámadását megünnepeljük.

A nagyböjti szent idő külsőségeivel is figyelmeztet bennünket a készülletre: a szentmiséből elmarad a két örvendező ének, Dicsőség és az Alleluja éneklése. A liturgikus szín a bűnbánat viola színe lesz, az oltárokról, szobrok és szentképek elől eltávolítjuk a virágokat. Nagyböjt ötödik hetétől letakarjuk a keresztek lila vagy fekete leplekkel. Ezek az évezredek liturgikus mozzanatok mind arra intenek bennünket, hogy ez most egy szent idő: az önvizsgálat, a bűnbánat, a bensőséges imádság, az önmegtagadás negyven szent napja.

A nagyböjt két napján: hamvazószerdán és nagypénteken **szigorú böjtöt** tartunk: teljes hústiltalom mellett napi háromszori étkezés megenge-

dett, de csak egyszeri jóllakással. A nagyböjt többi péntekén a hústiltalom megtartása kötelező. A nagyböjt folyamán tilos a hangos mulatságokon való részvétel. *(Ezek a böjti rendeletek a 14-60 év közötti katolikus keresztényeket érintik kötelező módon, a többieknek csak ajánlott.)*

A nagyböjt egyik kedves imádsága a **Szent Keresztútjárás**. Jeruzsálemben máig látogatják az odazarándokló hívek azt a tizennégy emlékhelyet, amely azon az útvonalon található, amit a megkínzott Jézus, vállán a kereszttel, Pilátus házától a kivégzés helyéig, a Kálváriáig megtett. Az Egyház különleges búcsúkat engedé-

lyezett a jeruzsálemi zarándokoknak, akik ezt a tizennégy állomást imádkozva végig jártak. Később, a középkori keresztes háborúk, majd a muzulmán uralom miatt lehetlenség volt egy európai embernek a szentföldre utazni. Mivel a jeruzsálemi keresztút a ferences barátok gondozásában állt, ezért a ferences templomokban felállították a tizennégy emlékhely képét („stációk”), ahol ugyanazon kegyelmekben, búcsúban részesült az ott imádkozó keresztény, mintha ugyanezt Jeruzsálemben tenné. A XVIII. századra már nem csak a ferenc-rendi templomokban, hanem minden katolikus templomban fel-

lett állítva a tizennégy stációs kép, amit különleges privilegiumként csak ferences rendi szerzetes pap áldhat meg.

Nagyböjt péntekjein és vasárnapjain ezt az ősi ájtatosságot végezzük tehát templominkban. Énekelve, imádkozva végig járjuk a tizennégy stációt, az így elnyert búcsúkat felajánlva önmagunkért, szeretteinkért s különösen a tisztító tűzben szenvedő lelkekért.

Másik kedves böjti imádságunk a **Fájdalmas Olvasó**, (vagy Szűz Mária hét fájdalomának héttizedes rózsafüzére). A szentolvasót imádkozva, a tizedek alatt elmélkedünk Jézus szenvedéseiről és a Szent Szűz anyai fájdalomairól.

De a nagyböjti szent idő legfontosabb célja a bűnbánattartás. Az Anyaszentegyház parancsolatban kéri, hogy a szentgyónásunkat végezzük el, és legalább a húsvéti időben járuljunk szentáldozáshoz. Ezt segíti elő minden évben a lelkigyakorlat, mely egyházközségünkben a Virágvasárnap előtti héten szokott lenni. Ilyenkor, amellet, hogy meghallgatjuk a vendég atya prédikációit, elsősorban elvégezzük a húsvéti szentgyónásunkat. Ne feledjük: Húsvétkor csak az veheti magához az Oltáriszentséget, vagyis a szentáldozást, aki elvégezte a húsvéti gyónását!

Kedves testvérek, ezzel a lelkülettel kezdjük el az idei nagyböjtöt. Legyen ez mindannyiunk számára az imádság, a böjt, az önmegtagadás, a bűnbánat ideje, hogy így megtisztulva, felkészült lélekkel ünnepelhessük majd az Üdvözítő feltámadásának szent ünnepét.

Czank Gábor
plébános

Egy deportált élményei 1945-47 - III. rész

1945. április 7. Reggel kiállítanak a sorból 6 társammal együtt. Új beosztást kaptam: kertészetbe fogok járni. Hűséges kenyeres társam, a kávési jegyző is ugyanoda nyert beosztást. Gondoltam, jó lesz. Ennek hasznát veszem otthon is. Csalódtam, nem kert volt az, hanem a bányáknak kb. 300 holdnyi földje, melyen az oroszokkal együtt mezőgazdasági munkát végeztünk.

Reggeltől estig dolgoztunk, de legalább ebédet kaptunk. Minden délben kukoricadara leves és kukoricadara kása. Persze zsír és olaj nélkül. Néha az orosz asszonyok a daránkra is tettek egy-egy kanál olajat, de a parancsnok megtiltotta. Ez a kiváltság csak nekik járt ki. Munkába menet egy falun mentünk keresztül. Koldultunk, vagy eladható ruhadarabjainkat cseréltük át élelemre.

Jellegzetes alakok a kertben: Szinyenkó a főparancsnok, 65 éves, régi kommunista. Két fia veszett el a fronton. Ő is részt vett a harcokban, mint partizán. Egyébként 30 évig bányában dolgozott. Szibériai származású. Istennel, vallással sokat gúnylódott. Hetenként egyszer-kétszer maga köré gyűjtötte a munkásokat. Újságból olvasott fel és ki is értékelte. „A norma elvégzése volt a lényeg. A katonák a fronton, mi pedig itt harcoltunk” - mondta. Hallgatták, mert félték tőle. Kegyetlenül szigorú volt, az oroszok is. Egy alkalommal munkába menet, mint rendszeren, imádkoztunk és énekeltünk. Véletlenül erre vezetett az útja. Káromkodással és szitkozódással fűszerezve vert bennünket szét és zavart maga előtt a munkába. Lovaik nagyon gyenge állapotban voltak, úgy látszik, nem teljesítették a normát, mert a mi zinyekónk karó vastagságú bottal verte mozdulni alig bíró szegény gebéket. Maláriás volt. És időközönként egészen beszámíthatatlannak látszott. Lelkesedett Sztálinért, nekünk is beszélt a nagy harcokról és győzelmekről. Az ő beszédjét értettem meg a legjobban. Természetes intelligenciája volt. Láttam rajta, hogy engem, mint ember becsült, de magam is elismertem emberi értékeit. Egy alkalommal észrevette rajtam, hogy nem jól vagyok, megkérdezett. Beteg vagyok. Volt is lázam. Hazaküldött és szabadnapot adott. Mikor az a verekedési afférom volt egy orosz dgyesszátnyikkal, pártomra állott. A kapálások befejeztével pár hónapja szünetelt a kerti munka a mi részünkre. Pincéket építettünk. Ezekben tárolták a tömérdek káposztát és uborkát meg zöld paradicsomot. A meggyalult káposztát villával rakták hatalmas siló-szerű beton mélyedésekbe, sózták, fűszereztek. Tisztán dolgoztak. Az uborkát és paradicsomot persze egészben tették el. Innét hordták a stalovára a finom leves-anyagot. Ilyen munkában talált engem egyszer a főparancsnok. Másnap néhány zöld uborkát küldött azzal az üzenettel, hogy imádkozz az esőért. Ilyenek az emberek. Ki tud elmenni rajtuk?

Szierpaulovics. Öreg kocsis, majd kerülő, ahogyan ott nevezik pásztor.

Szidta a rendszert, főleg a főparancsnokot. Vissza sírta a réggit, amikor marékszám ehette a kockacukrot a teához. Mindig bányában dolgozott. Emlékezett még arra az időre is, mikor hivatalosan nem volt itt bányászás. Maguk bányászták és hordták a városba a szemet lovas kocsival. Vm. Lőszer dobozfésülés volt a csajkája. Úgy dobolt rajta, mint a kisbíró a dobon. Ha már nem bírta megenni a kását, nekünk is vett egy-egy kanállal. Biztatott bennünket, hogy hazamegyünk. Zabrálásban segített. Dinnye-csösz korában történt, hogy éjjel fegyveres vendégek dézsmálták a dinnyét. Észrevette, de behúzódtott a kunyhóba és onnét leste őket, de kimozdulni nem mert. Ezt persze csak nekünk merete elmondani.

Sura a dgyesszátnyikunk. Nagyon ritkán láttuk dolgozni, de a vállán mindig ott volt a kapa, vagy egy óriási mérnök-körző, amivel a normát mérte ki számunkra. Ez minden alkalommal

olyan nagy volt, hogy ötödét sem tudtuk megcsinálni, de így is jó volt. Állandóan szidott bennünket, főleg, ha közeledni látta a főparancsnokot.

A kocsisok dgyisszátnyikját „Füles”-nek neveztük, mert a jellegzetes orosz sipka fülvédőjét soha se kötötte meg. két embernek parancsolt: egy félkegyelmű fiatal Ivánnak és annak, aki később a lágerből munkába kísért bennünket.

Mihály bácsi. Hivő orosz. A Szentírást ismeri. Ha ketten voltunk, mindig vallásos témát hozott fel. Sajnálja, hogy nincs hitoktatás az iskolákban. Otthon tanítja imádkozni a gyerekeit. Híveim látták, hogy a vetés előtt (kézzel vetettek, mert nem volt vetőgép 1945 előtt) keresztet vetett a vetőmagra, munka után a bevetett táblára. Palacsintát hozott olykor otthonról, adott nekem is, de dugva, hogy az oroszok meg ne lássák. Élt még 100 éves édesanyja is. Örültünk, ha ő vezetett bennünket munkába.

Egy 60 éves idős bácsi, dagadt lábakkal dolgozott velünk együtt. Nevét nem tudom. Ide deportálták, mivel két lánya element a németekkel. Antiszemita volt. Szidta a vezetőséget.

Natasa. A láger közelében lakott. Erős nő volt. A háború végéig kocsiskodott. Egész tavaszon át szántott. Férje nem volt, csak két gyereke, ő kísért bennünket munkára és onnét haza. Jó volt hozzánk. Valami bűne lehetett, mert a gyerekeit nem vették fel a napközibe. Igen rongyosak voltak szegénykék.

A munkások általában véve jók voltak hozzánk. 90%-ban ők is deportáltak voltak. Különbség csak annyi volt, hogy 15 km távolságban mozoghattak, míg mi drót között voltunk. Voltak ott bolgárok, kirgizek, tatárok, fehéroroszok, üzbégek, örmények, kazahok...

Mit dolgoztunk a kertben?

Ami egy mezőgazdaságban előfordul. A felszerelés nagyon hiányos volt. Gépek egyáltalán nem voltak. 5-6 rosszul táplált, két eke, borona, ásók, kapák stb.

Kézzel vetettünk mindent kapa után vagy a sorban, amit gereblyével húztak. Pl. sárgarépát, uborkát, káposztát, dinnyét. A krumpit is kapa után vetettük, kukoricát szintén.

Gátat készítettünk a víztárolónak. Esős időben a gátat javítottuk. Áprilisban sokat fáztunk. Minden nap havas eső esett. Tető alá csak akkor engedtek, ha bőrig áztunk. Haza csak akkor mehettünk, ha egészen járhatatlan volt a talaj. (Az oroszoknak az eső nem számít.) Hol húzódtunk meg fürgeteg idején? A minden oldalán nyitott istállóban. A konyhába az oroszok ültek be. Ez kb. 3 lépés hosszú és két lépés széles volt.

Magtár, az Isten szabad ege alatt. Földre öntöttük le nyomtatás után az árpát, cséplés után a napraforgót, babot, nyüvés után a hagymát, sárgarépát, káposztát stb. Itt verte az eső, míg be nem hordták a magazinba teherautóval. A napraforgó egyharmad része ott rohadt el (egész évben meg olaj nélkül főztek).

A kert szomszédságában volt egy kolhoz. Ide kölcsönzött a kertészetünk néhány embert a hordásra. magam is köztük voltam. Hosszú, ritkán bordázott szekerekkel hordtuk be a termést. Lófogát nem volt. A kolhozparasztok kihajtották háztáji tehenüket és azokat fogták be. Az egymáshoz nem szokott jószágok természetesen össze-vissza húzták a szekeret, de betörték. Ebéd főtt, tészta volt. Fekete lisztből, jó vastagra nyújtott, de nekünk szerfölött ízlett. Hazafelé menet a csizmák megteltek búzával és nadrágszárak és nadrágzsebek sem maradtak üresen. Megfőztük otthon a búzát és nagyon jó ízűen fogyasztottuk.

Legmulatságosabb a krumpli ásás volt. Valóságos népünnep. Kivonultak a diákok, hivatalnokok vasárnaponként. Énekeltek, vigadtak, mint minálunk a szüreten. Hétközben csak mi dolgoztunk, de minden mozgatható ember kint volt a lágerből. Halmokba hordtuk, indával takartuk be. Jött egy erős éjszakai

Egy deportált élményei 1945-47 - folytatás az előző oldalról

fagy, 5-6 cm. vastagságban megfagyott a krumpli. Ezután elföldeltük a halmokat. Napközben persze összelepedett, erre jött a parancs: beszállítani a magazinba. A szén szállító teherautók vállalták éjszakai műszakban. Nappal aludtunk, és este mentünk munkába.

Együtt raktuk fel az egészséges krumplit a rothadttal. Hordtuk együtt krumplitárolóba. Hihetetlen zabrálás folyt az éjszaka leple alatt. Zsákokkal, kosarakkal, hátizsákokkal jöttek az oroszok és magyarok és hordták a színe-javát. A sofőrök előszeretettel alkalmaztak magyar rakodókat. Még jócskán volt a kocsin és kiadták a jelszót: Elég. Rohantunk a házakhoz és leadtuk a maradékot. Az ór kiengedte a magyarokat a lágerből azzal, hogy neki is hozzanak. A lágerparancsnokunk egy sokgyermekes huncut öröme volt. Embereink neki is vittek egy pár zsák krumplit és így szabaddá lett a tér. Reggelre minden deportált feje fölött ott magaslottak a krumplival tele zsákok. Sütöttünk főztünk, jól éltünk.

Megkell jegyeznem, hogy kítűnő termés volt. Óriási krumplik voltak. Természetesen a pincékbe összehordott krumpli rövidesen és rohamosan rothadni kezdett. És most jött a válogatás. Fűrészporral dörzsöltük szárazra a rothadt és sáros krumplikat. December végéig tartott ez a könnyű munka. Egy-egy vödör krumplit loptunk fel egy öreg házaspárhoz, akik megfőztek egy vödörrel nekünk is. Jutott a dgyesszátnyiknak is. Természetesen nem mentünk haza üres zsebekkel a lágerben és még egy kis pénzt is szerzett egyik-másik a zabrálásból.

Külön lapra tartozik július és augusztus hónap. A nagyobb mezőgazdasági munkák befejeződtek. Csak 6-8 ember kellett a kertbe, aratásra és cséplésre. A zöme kb. 30 beteg a magazin építésén dolgozott. Lebombázott épületek alatt pincéket takarítottunk. Tehát a faluban dolgoztunk.

Legjobb barátommal V.T-al közös kasszánk volt. Eladtuk a még mozgatható holmijainkat, vásároltunk egy pohár lisztet vagy babot. Megfőzte nekünk egy jó néni. Vallásos volt, sajnált engem. Szentképeket adtam neki, örültek az ilyesminek. Hányan kérték tőlem a nyakamban levő skapuláre érmét?

Fát is hordtunk házakhoz, vagy konyhára, és kinézett mindig valami kis enivaló. 30 emberből 15 lógott a városban össze-vissza élelem után. A parancsnok jó ember volt.

Közelünkben leszerelt katonákat táboroztak le. Magyarországból jöttek. Kilestük étkezési idejüket. Reggel és délben elment a társaság koldulni. Én maradtam vigyázónak. V. komám hozott nekem is. Az első héten prima levest, sőt kását is hoztak, a második héten már kevesebbet, a harmadikon már rosszabb minőségűt és végül nem is adtak semmit. Így szoktak vissza a katonák az otthoni klímához.

A katonák csak fokozták honvágyunkat: jeszt szálá, kálbásza, kleb – mondták. Van szalonna, kolbász, kenyér, bor, pálinka sok-sok kenyér, mint egy kerék! Buda laput, Szolnok kaput. Szép városok, kultúra, mozi, színház stb. Sokan járnak a templomba, fiatalok is. Sokan visszavágyanak.

Vettük az első hírt hazánkból. Dicsekedtünk is a civil oroszoknak: halljátok, hogy élnek minálunk? Van Istenünk, azért van mindenünk! Ez a két hónap nyaralás volt a többiekhez képest. Keveset dolgoztam, viszont a kosztot is összekoldulgattuk. Megkezdődött az uborka szállítás. Rengeteg zöld uborkát szedtünk és ettünk. Az első napokban nagy hasmenést kaptunk, de aztán megszoktuk. Sóval 30 darabot is elfogyasztottam naponta.

Ezen a munkán találkoztunk világháborús magyar foglyokkal. Már akadozva beszélt magyarul, de nagyon jól tudták szidni a rendszert magyarul.

Ugyanitt történt egy kellemetlen dolog velem. Fiatal lány volt a parancsnokunk. Rosszul lettem. 39 fok lázam volt. Haza akartam menni, ő munkára hajtott. Nem akartam. Verni kezdett, én meg visszaütöttem, de csak egyet, mert észrevettem, hogy

ott az orosz tanú és ebből baj lesz. Kínlódttam a munkán tovább, de hazaérve jelentkeztem az orvosnál. Lázam 39 fok volt. A lány anyja estére bement a lágerparancsnokhoz, és följelentett, hogy megütöttem a lányát. Az orvos igazolta, hogy beteg voltam. Ő valóban köteles lett volna hazakísérni. Egy napig nem engedtek dolgozni, utána visszaosztottak az expedíciára. Úgy volt, hogy már este oda is megyek. Tisztünk meggondolta a dolgot. Mondják, hogy kiment a munkahelyre, kikérdezte a tanúkat, és azok nekem adtam igazat. Visszatett a kertbe, kibékültem a lánnyal. Az orosz ugyanis olyan, hogy egyik percben meg akar enni dühében, a másikban elfeled mindent és neked is el kell felejtetni.

Szeptembertől október közepéig betakarítási munkákat végeztünk. Novembertől válogattuk a krumplit, amiről ár előbb említést tettem.

Két érdekes német:

Buch nevű olajmérnök, akit Romániában fogtak el és deportálták a szászokkal. Valamikor állami kiküldetésben Venezuelában is megfordult és munkahelyén az ottani élményeit mesélgette. Magyarul tudó szász tolmácsolt. Egyszer megkérdeztem tőle: véleménye szerint milyen vezetés illik, milyen államforma felel meg legjobban a német népnek. Kihúzta magát és ünnepélyesen jelentette: Herr Farrer, der Führer.

A másik német nevét nem tudom. Azt hiszem erdélyi szász volt, és hűségesen kitartott kommunista elvei mellett. Társai szidták, mint a bokrot. Ő kitartott. ha éhen hal akkor sem tagadja meg elveit. Szép volt tőle, hogy nem kérkedett vele, nem használta ki. Szürke munkás maradt köztünk mindvégig.

Ez évben, vagyis még 1945. november 29-én indult haza egy transzport betegekkal. Néhányan a mi lágerünkben is hazakerültek. Heinrich nevű nagykarolyi kereskedő megígérté, hogy ír a szüleimnek. Írt is. Lengyel László (folytatjuk)

LENGYEL LÁSZLÓ

Született: Levelek (Szabolcs megye), 1909. június 8.

Pappá szentelve: Szeged, 1936. március 22.

Papi szolgálat állomáshelyei:

Debrecen – a Terezianum prefektusa 1936-1940.

Debrecen – káplán 1940. október 5

Érminsztent – plébános 1943. szeptember 1.

Hadi munkára deportálták, 1945. március 19.

Az orosz lágerből kiszabadult, 1947. július 17.

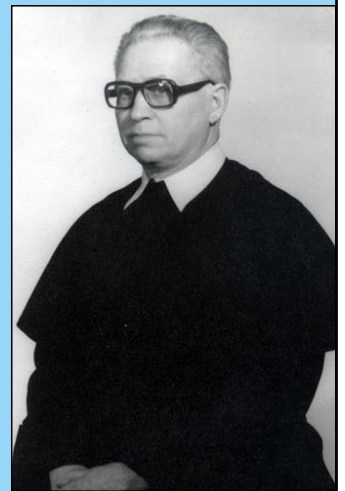
Gádosor – plébániai kormányzó, 1947. augusztus 1.

Orosháza, 1952-1954.

Békéssámson – plébános, 1954-1958.

Hunya – plébános 1958-1990.

Nyugdíjazása után Orosházára költözött, ahol 2005-ben halt meg, és Hunyán temették.

A legelső magyar vers 10 legszebb szava

Írta: Mező Tibor, az *Ómagyar Mária-siralom* szövegtényve c. kötet szerzője

A szó elsősorban a jelentése miatt szép. A hangalakja és ritmusa is számít, de a szó főként a felidézett tárgykör miatt szép vagy rúti. A legelső ismert magyar vers címét Gragger Róbert nyelvész találta ki, a Leuveni Kódex tartalomjegyzékében csak annyi van róla írva, hogy *Christus poetico planctus*. Ez a XX. századi nyelvész a Christus nevet Máriára cserélte, amivel megváltozott a cím jelentése. Az új cím továbbá megnevezi a vers témáját is, ami a vers értelmezésének határt szab: *siralom*. Mitől lesz mégis szép az *Ómagyar Mária-siralom* c. vers? Vizsgáljuk meg a 10 legszebb szavát és megkapjuk a választ: *siralm-tudatlan, uradom-fiadom, hullatja-alélatja, bütör, világ világa – virágnak virága, édes mézül, hoztoszva, valállal-halállal, éljen-féljen*. A vers szépségéről egy rendkívüli zenei és irodalmi rendezvényen bővíthetjük tovább ismereteinket: *Ómagyar Mária-siralom 100 irodalmi-zenei találkozó 2023. január 29. Három Holló kulturális központ*.

1. siralm-tudatlan

A költemény felütése egy hosszú, testes szóval kezdődik, aminek a jelentése vibrál az agyunkban, mert az alapszava a *tudott* névszó fosztóképzős alakja: *tudatlan* (vö. ismeretlen, büntelen).

A boldogság a gyermeki tudatlanságot övezi. Boldog a Paradicsomban az első emberpár is, Ádám és Éva, mert ismeretlen a halál előttük. Igaz, ugyan, hogy a siralomház a börtönben, a siralomvölgy a földi életben a művészeti ábrázolás általános eszközei, és ezt az ÓMS költője is tudja. Mégis mennyi finomsággal ismétli majd később a versben: *süppedeik siralmmal; siralmam, fohászatom...*

Zseniális a felütés ritmikai szempontból is, mert a hangkiesés (*siralom > siralm*) megőrzi a jambus (∪ –) verslábát, s lesz a sor neve is alexandrin (kétszer negyedfeles jambus).

2. uradom-fiadom

Mária Jézust 7-szer szólítja a versben különbözőképpen, amelyek közül a legszebb az: *uradom-fiadom*. Nevezi Jézust világának, örömeinek, de kicsinyítőképzős megszólításai hízelgők a mai ember fülének: *uracsám-fiacsám*. Tegyük hozzá a jelzőket, amivel ez még inkább kifejeződik: *O, én ides uradom, | o, egyen egy fiadom*. Nagyon fontos megemlíteni, hogy az isteni és a hitvesi szerelem a középkorban még egymásba áthajlott. Mária Jézust, hol mint Istent, hol mint hitvesét, hol mint gyermeket szereti. Ez az oka annak, hogy a stílushatás többszöröződik, a jelentésárnyalatok pedig a versben sokszorozódnak a különböző megszólításformák révén.

3. hullatja-alélatja

A vér hull, a lélek elalél, mondhatjuk köznapian, mégsem hatástalanul. De ahogy az ÓMS szerzője teszi, az valami csodálatos. A *hull* és az *alél* ige mai fülnek szokatlan szenvedő alakja kiegészül a *-th* kettős betű látványával: *hullothja, olélothja*. A szépség csak fokozódik ezekben a rímben foglalt szavakban. A tökéletes ritmushoz segítségül hívjuk a glosszabejegyzést: *vérednek hullása miatt*.

A versben a vér szerepe a *hioll* szó kapcsán még visszatér. Ezt úgy értelmezzük: *véred hull vízüll*. Ezzel szemben a *hioll* szóban az */l/ + /j/* kapcsolat izolálható. Ugyanis a hasonulás iránya a mai köznyelvhez képest fordítva áll meg, regresszív helyett progresszív lesz, mert hosszú [l:]-t ejtünk: *h <io> l > j*, [hüll], 'hüllj'.

A szintagma jelentése így a vízüll esszívusz használatával el fog térni a TESz-ben megfogalmazott 'kiürül' igei jelentéstől, sokkal intenzívebb lesz, és még költői kérdésnek is minősülhet: *véred hülljön, mint a víz?* A javasolt szintagmának a jelentésmagyarázata az, hogy tudvalévő, a vér testhőmérsékletű, a víz azonban nem feltétlenül. Jézus a halállal az élete szépségét veszti el, az életet jelentő vére a vízhez válik hasonlóvá, a vért nem melengeti már a lélektest, a vér kihül. Mária szavában felhívás irányul arra, hogy Jézus halálát az emberiség nem akarhatja.

4. bütör

A tudósok szeretik idézni az eredeti szóalakot: *buthuruth*. A *-th* sokszor előfordul a *-t* helyett, ez egy mássalhangzós digráf, tehát kétjegyű betű. Annál kevesebben jegyzik meg, hogy az *u*-betű három eltérő magánhangzó közös betűjegye: *bütörét*. Az */u/* hangértéke máshol is jelzi pl. az */ó/* hangot: *Tuled ualmun... > Tóled válnék...*

A lelki fájdalom kifejezésére a *bütör* metafora telitalálat, mert a tör szűr, mint ahogy képletesen szűr a búsulás a lélekben. Az egyetlen személynév a versben Simeon neve, aki a Szentírás szerint megjövendölte Mária számára, hogy lelkét a fájdalom töre járja majd át. Ime, ez a jóslat beteljesedett.

A versben a *bü* több esetben ismétlődik: *búval, búja*. Annyit látunk, hogy a *v* és a *j* két magánhangzó között jelöletlen.

A *kedély* jelentésű szó az ÓMS-ben: *bel bua*.

5. világ világa – virágnak virága

Az ÓMS örökbecsű sora figura etymologica: *világ világa, virágnak virága*. Jézust nevezzük meg vele, a világ középpontjában álló Istent. A világegyetem és a fényesség különválasztása több idegen nyelv sajátja, ugyanazt a szót használják. A versben két másik sorban is előfordul a *világ* szó: *választ világotól; kit világ féljen*.

Az *Ómagyar Mária-siralom* XX. századi költő-tanítója, Áprily Lajos. Ismerjük híres boldogságversét: „A nap tüze, látod, | a fúrge diákat | a hegyre kicsalta: | a csúcsra kiállt” (*Március*). Tehát a 'nap tüze' a 'világ világa'. A 'látod', a fényt látod?

A 'virágnak virága', ahogy Áprilynél olvassuk: 'virágját bontja a som'. A 'sommak a virága', a 'fának a gyümölcse', a 'virágnak a kelyhe'. Tehát az ÓMS 'virágnak virága', mint költői látomás könnyít elgondolni, mennyire fontos a fának a gyümölcse. Más szóval Istennek ez a középpontba állítása, az invocáció. Megszólítjuk az Urat, a mi Jézus Krisztusunkat, akiért az életünket áldozzuk, mint ahogy Mária is az életét áldozandó.

A latin anyaszövegben az ideillő ritmus négyes daktilus. A magyar is hangoztatni tudja ezt: *vilag vilaga, |virágnak viraga* (— |— ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪).

6. édes mézül

Az idézett esszívusz alakot használjuk manapság is, pl. *kutyául érzem magam*. Így ismerjük fel, és a *mint* kötőszóval értelmezzük: *Jézus édes, mint a méz*. Megindító az ÓMS szerzőjétől ez a gyermekded egyszerűség, rövidség. Ritmikailag is értelmezhető a négyes daktilusi sor: *Óh, nekem, én fiam, | édes mézül* (— ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ ∪ | — — |— ∪ ∪).

7. hoztoszva

Az eredeti szóalak: *huztuŝwa*. Mellérendelő szó szerkezet lehet a

(folytatás a 13. oldalon)

Trodalmi oldal

Rovatvezető: Polányi Éva

ISTEN ÉLTESSE A GYOMAI SZÜLETÉSŰ MÁCZ ISTVÁNT, AKI IDÉN TÖLTI 89. ÉLETÉVÉT!

Máczy István: Örülj velem! (részlet)

Mottó

„Hatalmas az öröm, erősebb mindennél.”

(Claudel)

„Örömkönnnyekkel áztasd a földet, és szeresd e könnyeidet.

Ezt a megszállottságot pedig ne szégyelld, inkább becsüld, mert az nagy ajándéka az Istennek, és nem sokaknak adatik meg, csak a választottaknak.”

(Dosztojevszkij)

Örülj velem!

Claudelnek igaza van: Hatalmas az öröm, mindennél erősebb. Dosztojevszkij igazságát azzal egészítem ki, hogy az öröme minden ember kiválasztott. Te is!

Az ember öröme született. Erről beszél minden mosoly, minden kacagás, minden nevetés. Ha mégis kevés az öröm, arról nem az örömben gazdag világ tehet, hanem az emberi szív, mely az örömet észre nem veszi, át nem éli.

Az öröme szükségünk van, mert kiolthatatlan ösztönnel a boldogságot keressük. A boldogság pedig örömeben lép elénk. Amint az életünk „egészét” a pillanatok, a percek töredékében éljük meg, hasonlóképpen az „egész” boldogság egyszerre nem birtokolható, csak az örömben élhető át.

A boldogságot keresem én is, mint Te. Nem találom én

A gyomai Jézus Szíve-templom - fotó: Polányi Éva

sem, amint Te sem lertél rá teljesen. Kérlek, most tarts velem. Nem vagyok tudós, sem bölcs. Csak ember vagyok, akire az öröm rátalált. Vagy a szívem lett érzékenyebb az öröm iránt? Nem tudom. Ám az örömmel naponta találkozom. Itt. Most. Hívlak, örülj velem! A mindennapi kenyér mellé kell a mindennapi öröm.

A boldogságot mindig holnapra várjuk, holnaputánra, majd... Közben most élünk, most érzünk, most kell a szívnek örülni, hogy emberi legyen élete.

Ne várj értekezést, nem bölcséleti művet olvasol, sem tudományos tájékoztatót. Sorokat írtam az örömről. Olyan egyszerű, mint amikor azt mondják: egyél, igyál, tornázz, hogy egészséges légy. Ennyire egyszerű és ennyire fontos. Hányszor hallod a rádióban, televízióban, hogy többet mozogj, lélegezzél mélyen. Most én szólok. A szívedhez. Örülj velem! Naponta ezernyi öröm les rád, csak észrevedd, érezd, engedd magadba és örülj.

Örülni hívlak.

Nem lehet, hogy ne jöjj. Élni csak örömben érdemes és csak örömben szeretheted az élete

A hit

Szemnek a fény, fülnek a hang, nyelvnek az íz, testnek az egészség – ennél több az egész embernek a hit.

Hinni. Ahol az élet emberi, ott a hit jelen van. Nem élnél, ha nem hinnél a holnapban, a jövőben, amelyet előre nem ismersz, de hiszed, hogy érdemes élni a holnapért. Nem szeretnél senkit, ha nem hinnéd, hogy a szeretet boldoggá tesz, s akit szeretsz, viszontszeret. Meghalna benned hit nélkül a

szerelem, ha nem hinnéd: élet a szerelem, s szerelmesed szerelemmel akar téged.

Hinni. Ahol hit van, ott van terv, ott van erő. Az emberi erőfeszítések robbanóereje a hit.

A hit élteti az emberi kapcsolatokat. Az emberi kapcsolatok elszegényesedését napjainkban az egymásba vetett hit elsivárosodása okozza.

A hitben szárnyat kap a lélek. A hitben nyílik távlat. Hogy emberré lettünk, szerepe volt a munkának. Hogy az emberiség és az egyes ember fejlődik, halad, az a hitnek köszönhető.

A hit belső látást ad. A hit tapasztalja meg azt, amit az ész elérni nem tud. A hit túllép önmagán. A hit dörömböl az úr ajtaján, a halál kapuját a hit fessegeti. A hit tagadja a Semmit és azt, hogy van a Nincs. A hit a Van pártján áll. A hit által leszünk szerelmesek a létbe, az életbe. A költő a mindenség szerelmét éneкли, mert hittel van tele.

Hinni és örülni. Más hinni és más örülni. Ám a hit életkedv és öröm. Az öröm pedig hitre hangolja az embert. Örülni és hinni más és más, mégis majdnem egy. Örülni és hinni nélkülözhetetlenebb az egész embernek, mint testnek az egészség, fülnek a hang, nyelvnek az íz, szemnek a fény.

Hiányzik valami belül? Üresség ijeszt önmagadban? Csak higgy és örülj.

Hiányzik valami belül? Üresség ijeszt önmagadban? Csak higgy és örülj.

Csodálkozz

Kérlek, csodálkozzál, mint a gyermek.

A gyermek boldog, mert látja a világ sok-sok csodáját. S minden „csoda” öröm. Csoda, hogy röpül a madár, hogy úszik a hal, kizöldül a vetés, fogócskázna a hópolyhek.

Csodálkozik a mesén, az álmokon és legjobban a valóságban.

Kérlek, csodálkozzál, mint a művészek.

A művészek csodálkozó emberek. Csodálatuk, ámulatuk jelenik meg a versben, a festményen, a zeneműben. Ha színész, szavaiban, arcán, testében.

Csodálkozni mindenki képes. A gyermek csoda-érzékeny. A felnőtt évek koptatják meg érzékenységünket. A művészek halálukig őrzik. Fokozzák. És te? Benned szunnyad a gyermek és él egy művész. Hiszen a verset, amit élvezel, újra költöd a szívedben; Bach zenéjét újra komponálsz, mikor hallgatsz és bár a festmény előtt kezded nem mozdul, a képet újra álmodod a művésszel.

A hétköznapban is mennyi csoda! Csak csodalátó szem kell. Ne legyen „természetes” minden, s nem igaz, hogy minden „magától értetődő”. Ésszel agyonszűkített szemünket szívünk nyissa ki!

Akkor a napkelte még soha-nem-látott csoda lesz; a lepke szárnyán elámulsz; a szél üzenetét hallgatsz; az illatok nyelvért érteni akarsz. Az arcok igaz és hazug meséjét örömmel olvasod.

Majd csodálkozol, hogy élsz, hogy lettél és vagy. Csodálkozol, hogy szemed lát, a betűk szavak, a szavakban fogalom, a fogalom gondolattól terhes, a gondolatban a szellem szikrája

s abban valaki – és mindezt Te felfogod, akarsz, szereted. Öröm benned. Ma. Most.

folytatás a 11. oldalról

háttérben: *huzwa-tuzwa*, csak ritmikai érdekből össze kellett vonni a négy szótagot háromra. A fogságba került Jézus első bántalmazását jelenti, amíg őt az előjárók elé vezetik, húzzák-tosztják az úton durván lökdösve.

8. valállal-halállal

A *valál* szónak nincs kiforrott jelentése a szakirodalomban. Horváth János asszociációi a legteljesebbek: 'való, illő, méltányos dolog' – 'valósággal' – 'valójában' – 'igazán'. A *való* szótó Jézus valóra vált szenvedését jelentheti: 'valóra váltan'. A *-vall/-vel* rag teljes hasonulását az ÓMS szerzője meglepő pontossággal rögzíti a *halállal* rímzóban.

9. éljen-féljen

Az *Ómagyar Mária-siralom* legegységesebb üzenete ez a két rímelő szó: a világnak félnie kell Istent, aki feltámadott és a bűnös lelkek bírója lesz. A halállal szemben az élet túlélni akar. Nagyon érdekes a ritmikai szempontból indokolt tagmondat, amely az *éljen és féljen* közé ékelődik: *maradjon uradom*. Ennek az egyszerű *marad* igének számos jelentése lehet: pl. a boldogság, a nyugalom, a béke akarása, az ittlét, a fény, az örökkévalóságnak a létezése és hite stb.

Az ÓMS-ban a digráfok vizsgálata felhívja a figyelmet a szótó és a toldalék határán a teljes hasonulás irányára. Az /l/ + /j/ mássalhangzókapcsolatokban azt várjuk, hogy regresszív hasonulási séma valósul meg: a tövégi /l/ mássalhangzó hasonul a /j/-hez, és hosszú [j:]t ejtünk, mint pl. *tolja, alja, beljebb, éljen*. Ezzel szemben egy ellenkező irányú, progresszív, azaz előreható séma érvényesül, és hosszú [l:]t ejtünk, pl. *ellen, féllen, húll*. Vö. Balassi Bálint: „Ne féll, | sőt vígan éll, | mert tied az szép személ”, (Köszeghy, Szabó, 1986:186).

10. kyul-hyul

Ennek a két rímelő szónak a kódexbeli betűhű változatát adtam meg. Eddig senki nem gondolt az új jelentésre: *hevül*. Az ÓMS *hyul* szavának a régi jelentése: h <yu> l, [hül], 'enyhül'. A fonológia és metrika találkozik ebben a példában. A TESz-re hivatkozva a *hyul* 'hül' szóban minden bizonnyal helytelen lenne *yu*: = [ü] digráfot izolálni a byuntelen 'büntelen' mintájára, mert az /y/ egyenértékű lehet az /e/ magánhangzóval, ezzel utalva a /v/-s tőre: h <y> + <u> l, [hevül], 'hevül'. További példa az ilyen /e/ hangra: <y> g, [egy], 'egy' számnév, n <y> m, [nem], 'nem' tagadószó. Így a 'soha nem hevül' szintagm a jelentése visszaül a főmondat 'kedély' jelentésű *bel bua* szavára: <e> n, i <u> m + h <u> m + n <o> k, b <e> l, b <u> + <a>, [én junhomnak bel búja], 'szívemnek kedélye'.

Egymással rímben áll a *kívül* és a *hevül* szó, hiszen az /y/ egyenértékű lehet az /i/ hanggal is, k <y> + [v] <u> l, [kívül], 'kívül', mint ezekben a példákban: f <y> + r <ou>, [síró], 'síró'; k <y> n, [kín], 'kín'; k <y> n + 3 <a> + th <u> l, [kínzatol], 'kínzatol'; k <y> n + 3 <a> f + f <a> l, [kínzassál], 'kínzassál'; k <y> ny + ny <a> + <a> l, [kínnyával], 'kínjával'; <y> g, [így], 'így' módosítószó.

Az ÓMS-ban tett elvétel az azonosalakúságot kerüli el, mert a *kívül* szóra egyezést mutatna: k <y> + <u> l, [kevül], jelentéstelen!

<https://mnyknt.hu/omagyar-maria-siralom-100-kortars-zenci-talalkozo/>

A Rózsahegyi Iskola hírei

FODISZ Országos Asztalitenisz Diákolimpia

Gellai Elvira, iskolánk 7. osztályos tanulója, a megyei döntőt megnyerve továbbjutott az Országos Asztalitenisz Diákolimpia döntőjére, amit január 19-én Gödöllőn rendeztek meg.

A 16 induló versenyzőt négy, egyenként négyfős csoportba osztották be, ahol körmérkőzésen döntötték el a helyezéseket. Az első két helyezett továbbjutott a legjobb nyolc közé, ahol egyenes kiesési rendszerben dőltek el a további helyezések. Elvira három győzelemmel magabiztosan, első helyen jutott a legjobb nyolc közé. Itt azonban szoros csatában, 3-2-es szettarányban, vereséget szenvedett, és nem jutott a legjobb négy közé. Mivel a helyosztó mérkőzéseket nem játszották le, így Elvira a 4-8. helyen végzett.

Gratulálunk Elvirának és testnevelő tanárának, Nagy Sándor tanár úrnak a szép eredményhez.

Megyei Torna Diákolimpia

A gyomaendrődi Varga Lajos Városi Sportcsarnok adott otthont a Torna Diákolimpia Megyei Döntőjének január 24-én. Békéscsabáról, Dévaványáról, Mezőberényből, Gyuláról, Orosházáról és Gyomaendrődről közel 120 versenyző érkezett, hogy bemutassa tudását a pontozó bírónak.

Rózsahegyis tornászaink nagyon ügyesen szerepeltek a versenyen, hiszen két csapatunk is továbbjutott az országos elődöntőbe: az I. korcsoportos lányok (Bedő Bianka, Dian Zille, Gaál Bella, Hornok Dalma, Hornok Helka, Szerető Viktória) 2. helyezést, a II. korcsoportos lányok (Gellai Zoé, Gyuricza Nóra, Hinel Boglárka, Komjáti Janka, Peschak Rebecca, Szujó Anikó) 1. helyezést értek el.

Egyéni versenyzőink közül Gyuricza Nóra 1., Hornok Bojta és Félix Patrik 2., Gellai Zoé 3., Hornok Helka 4. helyezett lett.

Gratulálunk a versenyzőknek és edzőjüknek, Gergely Orsolyának.

Kazinczy-verseny

Január 24-én rendezték meg a Kis Bálint Általános Iskolában a Kazinczy Ferencről elnevezett szépkiejtési verseny területi döntőjét két kategóriában.

A verseny résztvevőinek egy szabadon választott és a Kazinczy-díj Alapítványi Bizottság által kijelölt kötelező szöveget kellett felolvasniuk. A feladat a szöveg értő, tartalmának és stílusának megfelelő hangú tolmácsolása volt. Ez a versenyforma az ifjúság anyanyelvi nevelését, a beszédkultúra javítását szolgálja.

A versenyzők teljesítményét általános iskolai tanárokból álló zsűri értékelt. A versenyzők emléklapot, a kategóriák helyezettjei pedig oklevelet is kaptak.

Intézményünket négy tanuló képviselte ezen a megmérettetésen. Az 5-6. osztályosok versenyében Kaszás Dávid és Balog Péter 6. b osztályos tanulók indultak. Balog Péter 3. helyezést ért el.

A verseny a 7-8. osztályos korcsoportban felmenő rendszerű, itt Ujvári Eszter és Botos Lujza 7. b osztályos tanulóink mutathatták meg tehetségüket. Nagy örömmel szolgál, hogy ennek a kategóriának az első helyezettje Botos Lujza lett, aki képviseli területünket a regionális döntőn, Kisújszálláson.

Rózsahegyi Kálmán Általános Iskola

SPORT

Kényszerű edzőcsere a labdarúgóknál

Kényszerű edzőváltásról döntött a megyei I. osztályú labdarúgó bajnokságban szereplő Gyomaendrődi FC elnöksége az év elején. A zöld-fehér együttes szakmai irányítását Karászi László vette át a nyáron érkezett Tasi Róberttől.

Vinkovics Attila, az egyesület elnöke az alábbiakkal indokolta a döntést:

„Az okok gazdasági természetűek, az energiaválság okozta takarékosagra vezethetőek vissza. A jelentősen megemelkedett energiaárak rendkívül nehéz helyzet elé állították a város vezetését. Az önkormányzat egy sor intézkedést hozott meg a spórolás érdekében. Ennek következtében a sportra sem jut annyi forrás, mint az előző években, ami próbára teszi a klubunk működését is. Önerőből próbálja az egyesület előteremteni a működéshez szükséges anyagiakat. A költséghatékony gazdálkodás érdekében viszont racionálisan csökkenteni kellett a kiadásainkat. Ennek lett az áldozata sajnos Tasi Róbert is, akinek a szakmai munkájával maradéktalanul elégedettek voltunk.”

A 39 esztendőszakember az előző bajnokságban a nagyszénási labdarúgókat irányította, de tavasszal lemondott. Rövid pihenőt követően azonban a gyomaendrődiek azonnal megkeresték, a csapat irányítására kérték fel, amit el is fogadott.

A megyei I. osztályú mezőny egyik legfiatalabb gárdájával nem is teljesített rosszul, hiszen a 7. helyről várják a tavaszi folytatást, mindössze négy ponttal lemaradva a negyedik helyezett csapattól.

Tasi Róbert a búcsú során az alábbiakkal köszönt el a csapattól:

„Megértem, hogy a kialakult anyagi helyzet miatt költséget kellett csökkenteni a klubnál, és ennek én lettem az áldozata. (Az edző Nagyszénásról ingázott a tréningekre és a mérkőzésekre.) Sajnálom, hogy így hozta a kényszer, hiszen egy rendkívül tehetséges gárda állt össze, amelyet ha sikerül egyben tartani még sok örömet okozhat a helyi szurkolóknak. Köszönöm a vezetőségnek és a játékosoknak az elmúlt fél évet, sok sikert kívánok nekik a továbbiakban.”

Időközben a vezetőség az utódot is megtalálta, az új edző házon belülről került ki, így nem lesz ismeretlen a játékosok körében.

A kiválasztást így indokolta Vinkovics Attila elnök:

„Karászi Lászlóra bízunk a felnőttek irányítását, aki maradt az ifjúsági együttes élén is. Ő az, aki alkalmas lehet arra, hogy zökkenőmentesen átvegye az irányítást, hiszen éveken keresztül már dolgozott együtt a nagycsapat legifjabb tagjaival. Általa próbáljuk megszólítani azokat a fiatal játékosokat, akik valamilyen okból kifolyólag nem igazán voltak aktívak az utóbbi hónapokban.”

Az új tréner bemutatása január első hetében megtörtént, hiszen a csapat már az első hétfőjén részt vett egy megyei rendezésű teremtorán. Ezt követően az előzetes tervekkel ellentétben a csapat edzésben maradt, február hónapban legalább négy edzőmérkőzést szeretnének játszani a bajnoki rajtig.

A Gyomaendrődi FC csapata részt vett január 8-án a Kecskeméti Kft.-Békés Megyei Teremkupa szeghalmi selejtezőjén. A Városi Sportcsarnokban megrendezésre kerülő F-jelű kvartettben kiegyensúlyozott mezőny jött össze. Ennek volt köszönhető, hogy csak az utolsó körben dőlt el a továbbjutás kérdése.

Eredmények:

Gyomaendrődi FC – Körösladány MSK II. 3 – 0
 Újkígyós FC – Dobozi SE 4 – 4
 Körösladány MSK II. – Újkígyós FC 1 – 2
 Dobozi SE – Gyomaendrődi FC 4 – 3
 Gyomaendrődi FC – Újkígyós FC 2 – 6
 Körösladány MSK II. – Dobozi SE 5 – 3

Végeredmény:

Újkígyós FC 7 pont
 Dobozi SE 4 pont
 Körösladány MSK II. (6-8) 3 pont
 Gyomaendrődi FC (8-10) 3 pont

Gratulálunk a versenyzőknek és felkészítő tanáruknak, Kázmér-Bálint Zsuzsa tanárnőnek.

További képek és eredmények iskolánk honlapján tekinthetők meg: <https://www.rozsahegyiskola.hu/>

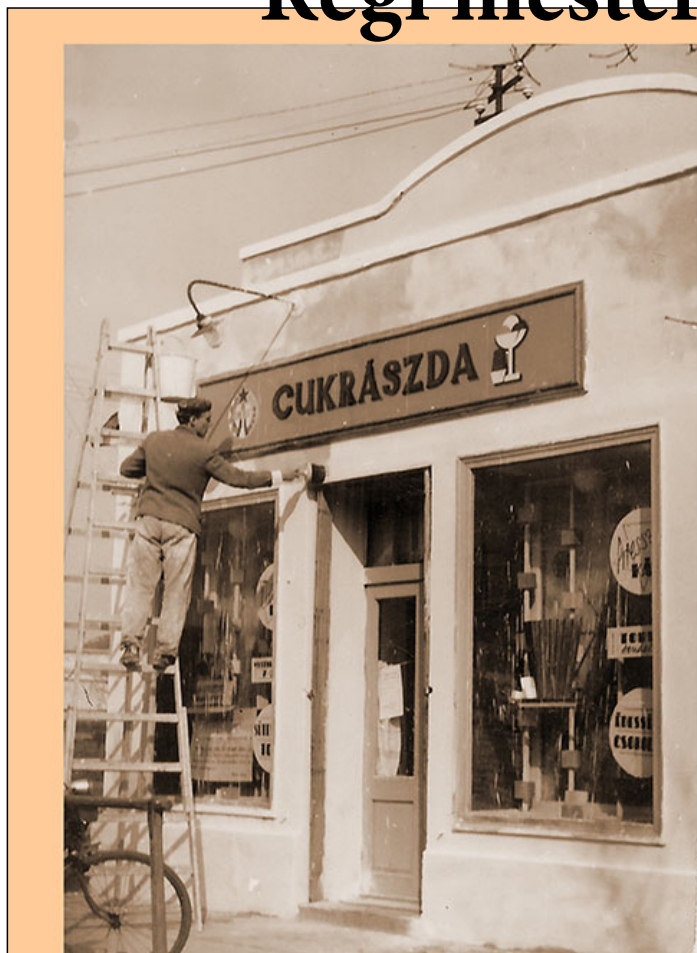
forrás: BMS extra
 Fülöp Zoltán

Fényképalbum

Endrőd 290 éves

Régi mesterek

Varjú Vilmos kezdetben az ökölvívással próbálkozott, csak később lett súlylökő. 1958-ban még csak hetedik az Európa-bajnokságon, 1960-ban már Európa-csúcsot javított (18,67 méter), Belgrádban 19,02-vel győzött. A tokiói olimpián bronzérmet szerzett. Tavaly minden versenyét megnyerte. Európa-bajnoki címét akarja megvédeni

VarjúVili

ASZTAG

- szabadban tárolt, tartósan összerakott, cséplésre vagy nyomtatásra váró gabona (elsősorban búza) -

HelloVidék 2019.02.16. 15:30

Ezek a legfontosabb kerti munkák februárban: itt a 14 pontos feladatlista

A február mindig fordulópont egy kert életében: kint még hideg van, de a tavasz első jelei már megérkeztek. A napok egyre hosszabbodnak, és földben szunnyadó magok és virághagymák felébrednek. Rövidesen hajtani kezdenek a lágyszárúak, és megjelennek az első rügyek a fákon.

Ebben a hónapban, ahogy a természetnek, nekünk is fel kell készülnünk a tavaszra. Vannak olyan tennivalók, amelyeknek már korán nekiláthatunk, ezzel könnyítve meg a tavaszi kerti munkákat, ami március-áprilisban vár ránk. Ha már most rászánjuk magunkat, hátradőlve várhatjuk majd a tavaszt.

- Vegyük elő a tavalyról maradt vetőmagokat és kezdjük el szanálni, szortírozni őket. A magok rendszerezéséhez használhatunk különböző módszereket aszerint, melyik a legkényelmesebb számunkra: tárolhatjuk őket egy dobozban, amelyben kialakítunk különböző rekeszeket, és sorba rendezhetjük őket fajtájuk (hüvelyesek, virágmagok, palántának való magok, stb.) vagy akár az ajánlott vetési időszak szerint. Ugyanezt a csoportosítást elvégezhetjük egy lapozható lefűzős mappával is, ami nagyban megkönnyíti a későbbi keresgélést.
 - Készítsünk tervet, milyen növényeket szeretnénk idén vetni. Ha már a magokat kiválogattuk, így azt is megtudjuk, mit kell még beszerezni. Így tavasszal már csak a kész listánkkal kell elmennünk vásárolni. Azt is megtervezhetjük előre, mikor milyen magot fogunk elvetni, vagy fát elültetni: ha előre beírjuk a naptárba, biztosan nem fogunk lekésni egy-egy növény vetési idejéről, vagy facsemete telepítéséről.
 - Ellenőrizzük a kerti szerszámok, eszközök állapotát. Ha gondosak voltunk, akkor a szerszámokat megtisztítva tettük el télire egy száraz, védett helyre. Azonban még így is előfordulhat, hogy a fém eszközöket kikezdte a rozsdás, vagy egyes szerszámok anyaga előregedett az állásban. Nézzük át őket, melyik szorul élesítésre, ápolásra, esetleg cserélésre. Fém szerszámainkat áttörölhetjük olajba mártott ronggyal, tavasszal úgy vehessük őket elő, mintha újak lennének. A kerti gépeink számára is fontos a megfelelő tárolás, karbantartás. A benzines gépeink számára gondoskodhatunk üzemanyagról, az akkumulátorosakat pedig ellenőrizhetjük, szükség van-e töltésre. Azért is érdemes ezeket beindítani, hogy meggyőződjünk róla, hogy működnek-e: ne akkor derüljön ki, hogy javításra szorulnak, amikor már használnunk kell őket. A fanyelű szerszámokat kenjük át lenolajjal, így hosszabbítva meg az élettartamukat. Az egyes műanyag eszközökre jellemző, hogy állásban előregednek, ezért ezeket is vizsgáljuk át, és ha szükség van egy új vödörrre, vagy kannára, most még időben beszerezhetjük.
 - Készüljünk elő a metszésre. Az idei február tartósan fagymentes időszaknak ígérkezik. Amikor -2 °C fölé emelkedik a hőmérséklet, már elkezdhetjük a bogycsőrű cserjék metszését, és a hónap végén pedig a gyümölcsfákét is. A metszési munka az egyik legtöbb szakértelmet kívánó kerti teendő, így ha nem vagyunk biztosak magunkban, bízzuk inkább szakemberre. Először távolítsuk el a sérült, elszáradt részeket a fákról, bokrokról. Győződjünk meg metszés előtt, hogy már nincsenek megfagyva a hajtások, mert akkor csak árthatunk a növényeinknek. A díszcserjék és sövények alakító metszését is elvégezhetjük február végéig. A leggyakoribb fák és cserjék, amelyeknek már biztosan elvégezhetjük a megújító metszését február végéig az almafa, körtefa, ribizli, bodza, és fagyal-, gyertyán- és galagonyasövények, illetve a kora tavasszal hajtó díszfűvek. Amivel viszont érdemes lehet tavaszig várni, de hamarosan metszhető, az a kajsziarack, nektarin, szilva, meggy, málna, egres, mogyoró, tuja, tűztövis, japán juhar és japánbir. Mielőtt nekikezdünk a metszéseknek, mindenképpen érdemes utána nézni, hogy a kertünkben található fára vagy bokorra nem vonatkozik-e más metszési szabály a speciális fajtája miatt.
- A szőlő metszését semmi esetre se siessük el!
- Örökzöld cserjéinket, bokrainkat érdemes meglocsolni, ha elmúltak a fagyok, de nincs számottevő csapadék. Ugyanis ahogy egyre melegebben és hosszabban süt a nap, a növényeink vizet veszítenek, de a fagyott földből nem tudtak felvenni utánpótlást. Így kerülhetjük el, hogy kiszáradjanak az átmeneti időszakban. Azonban az öntözést se túlzásba, csak a növények minimális vízigényét pótoljuk tavaszig.
 - Lássuk el a talajt tápanyagokkal: szórjuk ki a komposztot, vagy növényeinknek megfelelő műtrágyát február végétől március elejéig. A trágyázás célja, hogy a gátló, nem kívánatos szerves anyagokat lebontsuk, megőrizve a talaj termékenységét, segítve a hasznos anyagok termelését. A tavaszi időszakban a virágoskertnek van a legnagyobb szüksége a tápanyagpótlásra, ezért elsősorban erre szánjunk időt február végén.
 - Ha már nagyon várjuk a tavaszt, akkor megkezdhetjük a veteményezést is. A korai zöldségeket, mint a zöldborsó, sárgarépa, sóska, spenót, vöröshagyma, petrezselyem és fejesaléka elvethetjük, amint kiengedett a fagyott talaj. Ezek a magok jól túrik az átmeneti talaj menti fagyokat, és a csírázásukhoz nem szükséges a magas hőmérséklet sem. Ügyeljünk rá, hogy a nagy szemű magokat mélyebbre, 5-6 cm-re vessük, az apróbbakat elég 2-3 cm-re.
 - Ezen túl február végén elkezdhetjük a palántanevelést is. Ha szeretnénk a kertünkben tavasszal salátát, karalábét, fejeskáposztát, kelkáposztát, retket, padlizsánt, karfiolt vagy brokkolit palántázni, ezeket elvethetjük cserépben, és nevelgethetjük őket egy napfényes ablakban, amíg elérik a kiültethető kort. Ha ezt már most megtesszük, annál kevesebb dolgunk lesz márciusban.
 - Amennyiben burgonyát szeretnénk vetni, már februárban elkezdhetjük a gumók csíráztatását. Egy ládába egysorban elhelyezve tegyük őket olyan helyre, ahol legtöbb a természetes fény és nagyjából 12 °C-on tudjuk őket tárolni. Másfél hónap alatt megjelennek a gumók a csírák, így április elején már a burgonyát is elvethetjük.
 - Készüljünk fel rá, hogy amint megérkezik a tavasz, növényeink sok vizet fognak igényelni. Ha van a kertünkben esővízgyűjtő tartály, készítsük elő, és kezdjük meg az esővíz gyűjtését, így nem lesz szükség annyi vezeték vízre az öntözéshez.

- Mivel évről évre egyre több kártevővel kell szembenéznünk a kertészkedőknek, ezért a tavaszi lemosó permetezésre is érdemes felkészülni. Ellenőrizzük a permetezőnket, megfelelően működik-e, és szerezzük be szükséges permetszereket.
- A virágoskertről se feledkezzünk meg, ami a tereprendezést illeti: tisztítsuk meg az ágyásokat az elszáradt növényrészekről, és a tél során ráhullott levelektől, gallyaktól.
- Gondoljunk gyp egészségére is. A tél nem kedvez a fűféléknek, nem kapnak elég fényt, és a sok csapadék miatt terjedni kezdenek köztük a mohák és a gombák. Ezért fontos, ahogy a természet ébredezni kezd a téli álmából, elvégezni a gypszellőztetést. Gereblyézéssel eltávolíthatjuk az elhalt növényi részeket. Ezek télen egy filcréteget képeznek, amelyek gátolják a fűveket abban, hogy tápanyagot és

nedvességet vegyenek fel a talajból. Erre a célra megfelelő lehet egy fűgereblye alapos használata, de megvannak a megfelelő célszámok is. Egy kifejezetten erre a célra tervezett gypszellőztető gereblyének, vagy gépnek az az előnye, hogy rést nyithatunk vele a talajban is, segítve ezzel a gyp fejlődését. Így biztosan szép zöld pázsittal örvendtet meg minket tavasszal az udvarunk.

- Ne feledkezzünk meg kertünk lakóiról sem! Ahogy vége a télnek, sokan elteszik a madáretetőket a következő téli időszakig, pedig a természet még nem éledt fel annyira, hogy madaraink kellő eleséget találjanak a szabadban. Ebben az időszakban a korán fészkelő madaraknak a legnehezebb a dolguk, és van a legnagyobb szükségük a táplálékforrásokra. Mivel ez főként a magevőket érinti, érdemes továbbra is magokkal, almával feltölteni az etetőket még április elejéig is. Érdemes lehet kertünk óvása érdekében is folytatni az etetést: mivel tavasszal kevés a mageleség, a madarak rászoknak a rügyevésre. Ezt megelőzendően tehetünk az etetőbe csírázott kölest, vagy tyúkhúrt, esetleg sárgarépát, amely sokkal csábítóbb lesz a madarak számára, mint a kertünkben kipattanó rügyek.

Közreadta: Várfi András agrármérnök

BARNA TOJÓTYÚK egy éves, jól tojó, 15 db-tól szállítással rendelhető.

Tel.: 30/860 2627

METAL STOP KERÉKPÁRÜZLET ÉS ÉPÜLETGÉPÉSZET

Kerékpár forgalmazó márkabolt és szervíz

- Tornádó elektromos kerékpárok,
- gázkészülékek, kazánok, radiátorok,
- csövek, szerelvények.
- hűtőszekrények, fagyasztóládák, mosógépek,
- Led TV-k, porszívók
- háztartási kisgépek, szórakoztató elektronika,
- szegek, csavarok, zárok, lakatok,
- fürdőkádak, mosdók, csaptelepek, mosogatók
- **ZÁRTSZELVÉNYEK, TÉRHÁLÓK, ESŐCSA-TORNÁK és FÜSTCSÜVEK kedvező áron!**
- **kerékpárok JAVÍTÁSA - SZERELÉSE!**

GYOMAENDRÓD, Bajcsy-Zsilinszky u. 44. Tel.: (66) 386-909
Hítelehetőség! Minden kerékpárhoz értékes ajándékot adunk!

AKIK AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGBA KÖLTÖZTEK

Híradásunkban csak azokról emlékezünk meg, akiknek közléséhez a hozzátartozók hozzájárultak!

„Nem múltak el ők, kik szívünkben élnek:
Hiába szállnak árnyak, álmok, évek.
Ők itt maradnak bennünk csendesen még,
Hiszen hazánk nekünk a végtelenség.”
(Juhász Gyula)

**BACSA MÁTYÁSNE DÁVID
MAGDOLNA** volt gyomaendrődi lakos, életének 89. esztendejében megtért Teremtőjéhez.

Sírhelymegváltási lehetőség Endrőd katolikus temetőiben!

A Szarvasvégi temető régi gyermek-parcellájának szabad részein és a Központi temető köztemető melletti parcellájában is új sírhely-sorokat létesítettünk. A Szarvasvégi temető előnye, hogy belvizes időszakban is lehet koporsós temetést végezni magas fekvése miatt, a Központinak pedig az, hogy a sírhelyek a temető elején találhatóak. A sírhelyváltásról érdeklődni az Endrői Plébánián lehet munkanapokon délelőtt 9-től 12 óráig, vagy telefonon a 66/283-940-es számon, illetve az endrodi.plebania@gmail.com e-mail címen.

Békesség haló poraikon,
fogadja be őket az Úr
az Ő országába.
Az Örök Világosság
ragyogjon felettük!

„Mindig könnyű
volt utálkozni és
rombolni.

Építeni és értékelni
pedig sokkal nehe-
zebb.”

**II. Erzsébet
királynő**

AGRO ÁRUHÁZ

Gyomaendrőd, Fő út 15.
Telefon: 06-20-9527-032 és
06-66-386-274.

Tisztelt vásárlóim!

Téli ajánlataim:

- növényvédőszer (Nevikén, Agrokén), gombaölőszer
- rovarölők, atkaölők (Karate, Zeon, Mospilan, Sherpa, stb.)
- műtrágyák, növénytápok, virágcserépek, virágládák
- kertmagok, bio burgonyák, dughagymák, Hermes-GBBR
- virághagymák, kardvirágok, dália, rózsatövek
- takarófoliák, fénystabilfoliák, geotextiliák, agroszövetek
- munkavédelmi bakancsok, védőkesztyűk, munkaruhák
- kéziszerszámok, szegek, csavarok, ásók, lapátok
- festékek, lakkok, ecsetek, vödörök, talicskák
- konyhai eszközök, bográcsok, bográcsállványok
- kutyá-, macskaeledelek

Várom kedves vásárlóimat!

AGRO ÁRUHÁZ

VÁROSUNK, Gyomaendrőd * Megjelenik havonta * Kiadja az Endrői Szent Imre Egyházközségért Közhasznú Alapítvány 5502 Gyomaendrőd, Fő út 1. Tel., Fax: (66) 283-940 * Felelős: Szabó Zoltánné * Főszerkesztő: Iványi László * Főszerkesztő helyettes: Lehoczkiné Timár Irén * Szerkesztőség címe: Szabó Zoltánné Városunk szerkesztősége 5502 Gyomaendrőd, Endrői u. 11. Tel. +36 20/519-8798 varosunk@gmail.com * Alapítók: †Vaszkó András, †Császár Ferenc, Iványi László * Szerkesztők: Czank Gábor, Dávid Benajmin, Farkas Zoltánné, Fülöp Zoltán, Hegedűs Bence, Hunya Jolán, dr. Macsári Judit, Polányi Éva, Várfi András * Műszaki szerkesztő: Iványi László * Technikai munkatárs: Bukva Csilla * Lapzártá minden hónap 20. napján * Megjelenik minden hónap első hétvégéjén

* MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTERIUM: Nytsz.: B/PHF/1495/BÉ/1995. * HU ISSN 1586-3689 *
<http://www.varosunkujzag.hu> * E-mail: varosunk@gmail.com szerkesztoseg@varosunkujzag.hu